

Miłość romantyczna i ludowość. Ballady Adama Mickiewicza

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Adam Mickiewicz, *Romantyczność*, [w:] *Wiersze*, t. 1, oprac. Cz. Zgorzelski, Warszawa 1982.
- Źródło: Maria Żmigrodzka, *"Ballady i romanse" wobec tradycji niemcewiczowskiej*, „Pamiętnik Literacki” 1956, nr 47/Zeszyt specjalny, s. 123.
- Źródło: Czesław Zgorzelski, *O pierwszych balladach Mickiewicza*, „Pamiętnik Literacki” 1948, nr 38, s. 72–73.
- Źródło: Czesław Zgorzelski, *O pierwszych balladach Mickiewicza*, „Pamiętnik Literacki” 1948, nr 38, s. 73.
- Źródło: Marta Piwińska, *Miłość romantyczna*, Kraków 1984, s. 721–724.

Miłość romantyczna i ludowość. Ballady Adama Mickiewicza

Źródło: Piotr Drabiik, dostępny w internecie: <https://www.flickr.com>, licencja: CC BY 2.0.

Walka o kształt i wyraz nowej literatury, jaką toczyli polscy poeci romantyczni na początku XIX wieku, odbywała się na wielu frontach: ideowym, społecznym, narodowym, a także formalnym i estetycznym.

☞ **Maria Żmigrodzka**

"Ballady i romanse" wobec tradycji niemcewiczowskiej

Przemówił tu nie estetyk i nie historyk literatury, lecz poeta stający wobec praktycznych spraw warsztatu pisarskiego, wobec trudności „wyrobienia form“ literackich. Romantyk, biorący udział w szerokim froncie europejskiej walki o nową poezję, rozpoczynający od nowego, nie spopularyzowanego dostatecznie ani w literaturze, ani w poetyce polskiej gatunku ballady, odrzucający możliwość wykorzystania szyldu zaaklimatyzowanej już dumy, ma jednakże świadomość, że nowatorstwo w poezji ograniczone jest w decydującej niemal mierze

zasięgiem tradycji narodowej, że z jej kręgu wyłamać się „nie podobna“.

Źródło: Maria Żmigrodzka, *"Ballady i romanse" wobec tradycji niemcewiczowskiej*, „Pamiętnik Literacki” 1956, nr 47/Zeszyt specjalny, s. 123.

Mickiewicz niewątpliwie walkę tę wygrał, czyniąc z mało popularnego w ojczyźnie gatunku, sztandarowy nośnik wartości propagowanych przez romantyków.

Twoje cele

- Wskażesz w utworze cechy ballady.
- Skonfrontujesz postawy racjonalisty i romantyka.
- Omówisz romantyczny system wartości i sposób postrzegania świata.
- Rozpoznasz w utworze środki artystyczne i omówisz ich funkcje.

Przeczytaj

Geneza mickiewiczowskich ballad

Pisząc swoje pierwsze **ballady**, umieszczone później w zbiorze *Ballady i romanse* (1822), musiał Mickiewicz twórczo skonfrontować się z popularnym ówczesnie gatunkiem śpiewów „romansowych“, nazywanych powszechnie „dumami”.

☞ Czesław Zgorzelski

O pierwszych balladach Mickiewicza

W ówczesnej hierarchii gatunków literackich dumy nie posiadają pozycji wysokiej. Obciążone „gminnym” – rzekomo – pochodzeniem, przeznaczone do użytku szerszego koła odbiorców i reprezentujące poezję, obliczoną raczej na śpiew i nastrojowe walory wiersza, a nie na jego deklamacyjno-retoryczne właściwości – zajmują w klasycystycznej geografii poetyckiej tereny dość dalekie od głównej domeny panujących wówczas gatunków. Duma staje się reprezentantką poezji „lżejszego” stylu i niższej rangi w zestawieniu z wysokim tonem ody, epopei lub tragedii. Ale jednocześnie niektóre jej odmiany, te zwłaszcza, które szły w kierunku historyczno-bohaterskich rapsodów, urabiały dumie w areopagu klasyków warszawskich opinię gatunku tolerowanego, a nierzadko nawet zalecanego ze względu na patriotyczne akcenty.

Źródło: Czesław Zgorzelski, *O pierwszych balladach Mickiewicza*, „Pamiętnik Literacki” 1948, nr 38, s. 72–73.

Fotografia Adama Mickiewicza wykonana w Wilnie przez Jana Mieczkowskiego
Źródło: domena publiczna.

Mickiewicz w swoich balladach zmienił przede wszystkim **sentymentalne** spojrzenie na „ludowość”, które było tak typowe dla dum, pisanych np. przez Karpińskiego

i Niemcewicza.

((Czesław Zgorzelski

O pierwszych balladach Mickiewicza

Ale i historyczne, i miłosne dumy pojmują tę swoją „ludowość” na sposób sentymentalny. Postulat prostoty i naiwności „gminnej” ograniczają do tkliwości uczuć serdecznych i rezygnacji z retorycznego patosu liryki klasycystycznej. W rezultacie doprowadza to do stosunkowego ograniczenia „ozdób” wysokiej poezji na wzór bardziej naturalnego i „prostszego” stylu ówczesnych sielanek. One to zatem oraz „heroidy” i niektóre odmiany elegijnej liryki sytuacyjnej zajmują najbliższe tereny sąsiadujące z dziedziną wyznaczoną dumie przez ówczesnych teoretyków poezji.

Źródło: Czesław Zgorzelski, *O pierwszych balladach Mickiewicza*, „Pamiętnik Literacki” 1948, nr 38, s. 73.

Miłość romantyczna w balladach Adama Mickiewicza

Na tle sentymentalnych dum nowatorskie w mickiewiczowskich balladach było również spojrzenie na uczuciowość. Motywy miłosne, obok wydarzeń sensacyjnych takich jak np. tragiczna śmierć, były tymi przewodnimi, wokoło których poeta budował fabułę swoich utworów.

Ludwik Kurella, *Rybka (Według ballady Adama Mickiewicza)*, 1869

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Warto pamiętać, że w dumach kochankowie prezentowani byli jako jednostki empatyczne i obdarzone bogatą wyobraźnią, które posiadały skłonności do analizowania własnych stanów uczuciowych. Z tego powodu ich relacja była naznaczona przesadną tęsknotą oraz zazdrością, jednak ostatecznie sercowa historia kończyła się szczęśliwie, bez poważnych konsekwencji egzystencjalnych. Z takim wyidealizowanym i sielankowym obrazem miłości zerwał radykalnie Mickiewicz. W balladach naświetlił niepokój i tragizm, towarzyszące uczuciom międzyludzkim oraz podkreślił potencjał twórczy, drzemiący w cierpieniu wynikającym z sercowych dramatów. Miłość stała się więc wartością samą w sobie, żywiołem i szaleństwem, który przeczył zdrowemu rozsądkowi. Jej dzikość, irracjonalność oraz ekstatyczność szokowała ówczesnego czytelnika.

Słownik

ballada romantyczna

(wł. *ballare* – tańczyć) – wierszowany utwór synkretyczny o charakterze liryczno-epickim; najczęściej jej tematem jest niezwykle lub legendarne wydarzenie; cechami charakterystycznymi są nawiązania do folkloru, tajemniczy nastrój oraz specyficzna kreacja świata przyrody. Fabuła ballady charakteryzuje się szkicowością, zawiera zwykle momenty tajemnicze i zagadkowe, jej dominantę stanowi jakieś jedno wyraziście zarysowane zdarzenie. Przedstawione postacie są silnie stypizowane, a ich charakterystyka zmierza do uwydatnienia jakiejś cechy podstawowej; narracja ballady jest w wysokim stopniu zsubiektywizowana, w jej obrębie pojawiają się często partie dialogowe

sentymentalizm

prąd kulturowy i literacki okresu oświecenia, opozycyjny wobec klasycyzmu. Przekonaniu o porządku i harmonii świata przeciwstawił wizję kryzysu współczesnej cywilizacji, pełnej napięć i konfliktów. Przyczyną takiej sytuacji miało być odejście człowieka od natury. Przedstawiciele sentymentalizmu wierzyli jednak w możliwość powrotu do pierwotnej czystości i szczęścia, bo byli przekonani, że jednostka ludzka jest z natury dobra, a tylko społeczeństwo na skutek nieodpowiedniego oddziaływania wypacza jej charakter. Źródłem twórczości jest według nich przeżycie wewnętrzne, a najwyższymi wartościami godnymi uwiecznienia w sztuce są uczucia rodzinne, przyjaźń i miłość. Sentymentalizm stworzył nowy typ bohatera – pochodzącego z warstw niższych, czułego i wrażliwego, wprowadził obserwację psychologiczną i opisy przyrody współgrające lub kontrastujące z przeżyciami bohatera, stawiał na prostotę języka, śpiewność i melodyjność poezji. W Polsce najwybitniejszym przedstawicielem nurtu był F. Karpiński

Audiobook

Polecenie 1

Zapoznaj się z audiobookiem, a następnie na jego podstawie podaj najważniejsze cechy miłości romantycznej.

Marta Piwińska

Miłość romantyczna

Miłość romantyczna miała dawać poczucie nieskończoności i z niego – wbrew poczuciu rzeczywistości – czynić fundament ludzkiego życia. [...] Romantycy sądzili, że miłość, podobnie jak sztuka i skuteczniej niż ona, wyrywa ludzi ze „świata gotowego”, a tym samym otwiera dziedzinę wolności przed każdym „ja”. Może ono w ten sposób rozpoznać swój jedyny i niepowtarzalny los, który mu przesłaniają wszelkie konwencjonalnie moralne i rozsądne kryteria życia. Miłość otwiera „wzrok wewnętrzny”, ponieważ każe patrzeć na świat każdemu „ja” od nowa, zdejmując mu „społeczne okulary”. Zakochany nie myśli tak, jak „się myśli”, ale myśli tak, jak czuje: on, sam, osobiście, bez oparcia, bez autorytetu, wyodrębniony ze zbiorowości, z którą się już nie identyfikuje [...]. W ten prosty sposób można odkryć, że ma się jakiś inny niż ogólnie przyjęty punkt widzenia na świat i sobie tylko właściwy sposób odczuwania. Ale ta różnica między subiektywnym a obiektywnym, między osobistym „czuciem” a opinią powszechnie przyjętą nie bywa przyjemna. Skalę przykrości można wyznaczyć od irytacji do bólu. Zaś skala nacisków z zewnątrz, mających wpłynąć na to, by zakochana jednostka opamiętała się, doszła do rozumu i przestała mierzyć wszystko dookoła własną miarą, rozciąga się od śmieszności do potępienia. Dlatego romantycy dodawali, że miłość bywa przeżyciem niebezpiecznym, że grozi śmiercią lub kalectwem – umysłowym, mianowicie, kalectwem: szaleństwem. [...] Jest skrajnym i najbardziej może ryzykownym wyrazem buntu romantycznego. Wiadomo, że romantycy buntowali się przeciw temu, iż osoby należące do różnych klas społecznych i majątkowych nie mogą się pożenić, choć się kochają. [...] Romantyczny bunt był głębszy. [...] Od biedy można by powiedzieć, że był to bunt przeciw temu, że dwie osoby, należące do jednego gatunku ludzkiego, nie mogą w praktyce osiągnąć

tego, co obiecuje teoria. Romantycy wymyślili swoją miłość przeciw dwom teoriom i krytykowali dwie praktyki: nową, racjonalistyczną, hedonistyczną obietnicę wieku oświecenia, która radziła szukać względnego szczęścia w pozbawionym złudzeń erotycznym kompromisie. I starą, tradycyjną instytucję małżeństwa, która nie musiała się legitymować żadnymi argumentami, będąc zakorzeniona w obyczaju i systemie prawnym. Przeciw temu stworzyli ideę miłości doskonałej i absolutnej, niepoddanej instytucji ani biologii, prawu ani rozumowi; miłość, którą niszczył bezpowrotnie najmniejszy kompromis i jakakolwiek skaza. Romantyczną miłość nazywano „anielską”, z rozczuleniem i rozbawieniem pisano o jej wdzięku, który, niestety, pryska w zetknięciu z życiem. Może należałoby inaczej pisać: że, jako propozycja życiowa, jest pomysłem groźnym, że jest surowa jak asceza i wręcz diabelska w swym maksymalizmie. Tak więc miłość dla romantyków była cenna, bo budziła „ja” do życia autentycznego. Była odkrywczą, bo uczyła przekraczać granice „świeckie” kultury i „zwierzęce” skończoności cielesnej. [...] Miłość romantyczna nie obiecywała nic dobrego dla człowieka na ziemi [...]. Zawodziła już w warstwie fabuły: romanse kończyły się źle. I zawodziła programowo: nie mogła się spełnić na ziemi, jeśli miała być transcendencją. Na ziemi nie można takiej miłości „mieć”; można ją tylko poznać, oczywiście z zachwytem, który obrzydza wszystko inne. Dlatego miłość romantyczna „w praktyce” obiecuje nieszczęście i cierpienie, rozpacz i szaleństwo, poczucie „odstosowania” się od życia [...].

Źródło: Marta Piwińska, *Miłość romantyczna*, Kraków 1984, s. 721-724.

Polecenie 2

Na podstawie audiobooka wyjaśnij, w jakim sensie i w jaki sposób romantyczna miłość stanowi wyraz buntu.

Sprawdź się

Tekst do ćwiczeń

((Adam Mickiewicz

Romantyczność

Słuchaj, dziewczeczko!

– Ona nie słucha –

To dzień biały! to miasteczko!

Przy tobie nie ma żywego ducha.

Co tam wkoło siebie chwytasz?

Kogo wołasz, z kim się witasz?

– Ona nie słucha. –

To jak martwa opoka

Nie zwróci w stronę oka,

To strzela wkoło oczyma,

To się łzami zaleje;

Coś niby chwyta, coś niby trzyma;

Rozpłacze się i zaśmieje.

„Tyżeś to w nocy? – To ty, Jasieńku!

Ach! i po śmierci kocha!

Tutaj, tutaj, pomaleńku,

Czasem usłyszysz macocha!

Niech sobie słyszy, już nie ma ciebie!

Już po twoim pogrzebie!

Ty już umarłeś? Ach! ja się boję!

Czego się boję mego Jasieńka?

Ach, to on! lica twoje, oczki twoje!

Twoja biała sukienka!

I sam ty biały jak chusta,

Zimny, jakie zimne dłonie!

Tutaj połóż, tu na łonie,

Przyciśnij mnie, do ust usta!

Ach, jak tam zimno musi być w grobie!
Umarłeś! tak, dwa lata!
Weź mię, ja umrę przy tobie,
Nie lubię świata.
Źle mnie w złych ludzi tłumie,
Płacę, a oni szydzą;
Mówię, nikt nie rozumie;
Widzę, oni nie widzą!
Śród dnia przyjdź kiedy... To może we śnie?
Nie, nie... trzymam ciebie w ręku.
Gdzie znikasz, gdzie, mój Jasińku?
Jeszcze wcześniej, jeszcze wcześniej!
Mój Boże! kur się odzywa,
Zorza błyska w okienku.
Gdzie znikłeś? Ach! stój, Jasińku!
Ja nieszczęśliwa”.

Tak się dziewczyna z kochankiem pieści,
Bieży za nim, krzyczy, pada;
Na ten upadek, na głos boleści,
Skupia się ludzi gromada.

„Mówcie pacierze! – krzyczy prostota –
Tu jego dusza być musi.
Jasio być musi przy swej Karusi.
On ją kochał za żywota!”
I ja to słyszę, i ja tak wierzę,
Płacę i mówię pacierze.

„Słuchaj dziewczeczko” – krzyknie śród zgiełku
Starzec i na lud zawoła:
„Ufajcie memu oku i szkiełku,
Nic tu nie widzę dokoła.
Duchy karczemnej tworem gawiedzi,
W głupstwa wywarzone kuźni.

Dziewczyna duby smalone bredzi,
A gmin rozumowi bluźni”.
„Dziewczyna czuje – odpowiadam skromnie –
A gawieź wierzy głęboko;
Czucie i wiara silniej mówi do mnie
Niż mędrca szkiełko i oko.
Martwe znasz prawdy, nieznane dla ludu,
Widzisz świat w proszku, w każdej gwiazd iskierce.
Nie znasz prawd żywych, nie obaczysz cudu!
Miej serce i patrzaj w serce!”

Źródło: Adam Mickiewicz, *Romantyczność*, [w:] *Wiersze*, t. 1, oprac. Cz. Zgorzelski, Warszawa 1982.

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Przyporządkuj cechy, którymi można określić starca i lud.

Starzec

miłość jako wartość

wierzy temu, co widzi

waloryzowanie rozumu

Lud

skupiony na duchowości

postawa wyższości

dostrzega niewidzialne

Ćwiczenie 2

Zaznacz cechy, które można przypisać Karusi.

obojętna na to, co wokół niej

stanowcza

emocjonalna

przestraszona

racjonalna

atrakcyjna

Ćwiczenie 3

Uzupełnij tabelę o cytaty ilustrujące podane środki stylistyczne i funkcje, jakie te środki pełnią w utworze.

Środek stylistyczny	Cytat	Funkcja
Wykrzyknienie	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Porównanie	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Wyliczenie	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Ćwiczenie 4

Podaj środek stylistyczny, który dominuje w utworze i wyjaśnij, dlaczego sięgano głównie po ten, a nie inny chwyt literacki.

Ćwiczenie 5

Karusia wyznaje: „Nie lubię świata”. Wypisz i skomentuj fragmenty, które pokazują, dlaczego nie potrafi się ona odnaleźć w otaczającej rzeczywistości.

Ćwiczenie 6

Podaj i opisz moment, w którym lud zmienia swoją postawę wobec Karusi.

Ćwiczenie 7

Podaj w utworze Mickiewicza cechy ballady jako gatunku.

Na podstawie fragmentu artykułu Czesława Zgorzelskiego scharakteryzuj ludowość obecną w *Romantyczności*.

« Czesław Zgorzelski

O pierwszych balladach Mickiewicza

Ale i historyczne, i miłosne dumy pojmują tę swoją „ludowość“ na sposób sentymentalny. Postulat prostoty i naiwności „gminnej“ ograniczają do tkliwości uczuć serdecznych i rezygnacji z retorycznego patosu liryki klasycystycznej. W rezultacie doprowadza to do stosunkowego ograniczenia „ozdób“ wysokiej poezji na wzór bardziej naturalnego i „prostszego“ stylu ówczesnych sielanek. One to zatem oraz „heroidy“ i niektóre odmiany elegijnej liryki sytuacyjnej zajmują najbliższe tereny sąsiadujące z dziedziną wyznaczoną dumie przez ówczesnych teoretyków poezji.

Źródło: Czesław Zgorzelski, *O pierwszych balladach Mickiewicza*, „Pamiętnik Literacki” 1948, nr 38, s. 73.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Miłość romantyczna i ludowość. Ballady Adama Mickiewicza

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je

i wartościuje;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

II. Kształcenie językowe.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

2) rozróżnia style funkcjonalne polszczyzny oraz rozumie zasady ich stosowania;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

IV. Samokształcenie.

1. rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- wskaże w utworze cechy ballady;
- skonfrontuje postawy racjonalisty i romantyka;
- omówi romantyczny system wartości i sposób postrzegania świata;

- rozpozna w utworze środki artystyczne i omówi ich funkcje.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja;
- mapa myśli;
- przekład intersemiotyczny.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Uczniowie przed lekcją zapoznają się z balladą *Romantyczność* Adama Mickiewicza. Na tej podstawie przygotowują przekład intersemiotyczny korespondujący z motywem miłości wraz z uzasadnieniem. W swojej wypowiedzi powinni zwrócić uwagę na elementy przekładu intertekstualnego oraz zastosować pojęcia właściwe do omawiania tekstu literackiego.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Miłość romantyczna i ludowość. Ballady Adama Mickiewicza”. Prosi uczestników zajęć o przeczytanie informacji w sekcji „Przeczytaj”.
2. Uczniowie prezentują prace przygotowane w domu. Nauczyciel ocenia przygotowanie uczniów do zajęć.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel głośno odtwarza nagranie audio zamieszczone w e-materiale. Uczniowie indywidualnie wskazują na tej podstawie najważniejsze cechy miłości romantycznej.
2. Uczestnicy zajęć indywidualnie wykonują ćwiczenia 1 i 2 z sekcji „Sprawdź się”, Ćwiczenia 3 i 4 wykonują wspólnie w klasie - wymieniają środki stylistyczne i podają ich funkcje.
3. Ćwiczenia 5-7 uczniowie mogą wykonać w formie dyskusji moderowanej bądź pisemnie.
4. Uczniowie na podstawie fragmentu artykułu Czesława Zgorzelskiego charakteryzują w parach ludowość obecną w *Romantyczności*.

Faza podsumowująca:

1. Mapa myśli. Nauczyciel prosi uczniów o połączenie się w pary, a następnie na tablicy zapisuje hasło: miłość i ludowość w *Romantyczności*. Uczniowie wykonują mapę myśli, zapisując na kartkach swoje pomysły w wyznaczonym czasie. Wybrana para zapisuje na tablicy swoje propozycje wokół zapisanego hasła, po czym są one uzupełniane przez pozostałe pary, których pomysły nie zostały jeszcze zapisane.
2. Wybrany uczeń podsumowuje zajęcia, zwracając uwagę na nabyte umiejętności.

Praca domowa:

1. Na podstawie audiobooka wyjaśnij, w jaki sposób romantyczna miłość stanowi wyraz buntu.

Materiały pomocnicze:

- A. Witkowska, *Adam Mickiewicz*, [w:] A. Witkowska, R. Przybylski, *Romantyzm*, wyd. 8, Warszawa 2003, s. 237-316.
- Czesław Zgorzelski, *O pierwszych balladach Mickiewicza*, „Pamiętnik Literacki” 1948, nr 38.

Wskazówki metodyczne

- Nauczyciel może wykorzystać medium w sekcji „Audiobook” do podsumowania lekcji.